

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБАКУ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

НА ГОДИНУ	6 дин.
НА ПОЛА ГОДИНЕ	3 "
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ	9 дин.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЊУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врсте.
Претплату ваља слати упућеном на општински суд а све кореспонденције на уредника.
РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ.
Неплаћена писма не примају се.

ГРАЂАНСТВУ ВАРОШИ БЕОГРАДА.

ДАН ПРОГЛАСА КРАЉЕВИНЕ СРПСКЕ

22-ГИ ФЕБРУАР

Биће и ове године свечано прослављен.

Тога ради држаће се у саборној цркви после службе божије благодарење. Домови ће се народним тробојкама украсити а у вече и осветлити.

Представништво врши само пријатну дужност, кад на ово скреће пажњу грађанства престонице.

20. Фебруара 1887. АБР. 164, Београд.

ПРОТОКОЛ

важредног састанка општинског одбора од 31 Октобра 1886.

Били: Председник општине: г. М. М. Богвић, одборници и заменици: С. Јанковић, М. Клидис, К. Петровић, А. Ђ. Кумавули Сг. Добривојевић, М. Вељковић, Ј. М. Јанковић, П. Матић Ф. Розелт, Н. Д. Кики, Ј. Петковић, В. Дучић, И: Антоновић, В. С. Каленић, Ј. Милавовић, Н. Води и Ј. Дилбер.

Бр. 228

Г. Председник. Према одлуци вашој од 20 ов. мес. држата је понова лицитација цубока и остала је на Борђу Панђели касанину оvd. за цеву од 21102-70 дин. Дакле 948-60 дин. више је изашло ове године аренде од прошло-годишње аренде.

По прочитању лицитационог протокола, општински је одбор једногласно

одобрио:

лицитацију цубока која је остала на Ђ. Панђели за 21102-70 динара.

Бр. 229

Г. Председник. На прекјучерањем састанку општински је одбор изјавио, да правила о слободном клању нису одбором уништена, нити се је општина одрекла права накнаде, која јој је припадала и припада за криву меру. Даље, да се одмах сходно правилима продужи наплаћивање накнаде а да се узме и поднесе одбору изјаснење контролора за што су престајали били достављати суду криво мерење, и одступили тиме од правила и напустили своју дужност.

Сва тројица контролора изјавили су да они нису самовласно напустили контролу мерења, већ да им је од стране суда наређено да престану са контролисањем. Њима је веле, — наложено да само каже да се не кријумчари са клањем стокe. Знају а по месарницама има злоупотребе и неисправности али преко претпоостављених нису могли да раде.

Писмене наредбе иаје било, на њу се и не позивају.

Наређено њм је да престану са контролом мерена на концу Октомбра 1885 год.

Г. М. Клидис. У интересу општине добро би било да се правила о слободном клању обнове и у њи уђе, да је сваки касапин дужан да положи општини 200 динара кауције из које би се наплаћивале казне које над њима општина изрекне.

Г. Ст. Добривојевић. Општина није изгубила право да касапе због криве мере осуђује на накнаду, но из акта види се да је суд овде ишао на руку Панђели само да избегне осуде а и напустив без разлога то општинско право општењена је општина са 10—15.000 динара. Даље из акта види се да ни једна [власт не спори општини право да се уговор који постоји између општине и касапа извршује. Полиција само кажњава на основу кривичног закона, а општина има према правилима која као уговор важе право на 20 дин. накнаде.

За то предлагем да се све судије општинског суда узму на одговор и пише полицији да јих одма са звања збаци.

К. Петровић. Суд је са свим коректно радио што је одустао од извршења пресуда које су у времену украјина апелационог одбора изречене — јер није имао ни право извршити их пошто су противу изречених пресуда поднесене жалбе и по тим жалбама није ништа учињено нити пак пресуде општ. суда ослажене да би се њиховом извршењу могло приступити,

О самој кривој мери имам рећи да никакав уговор не може одредити надлежност судова јер то одређују закони а не уговори.

Г. Ст. Добривојевић. За мене није меродавно мишљење ни правничког одбора ни полиције односно тога питања: да ли општина према својим правилима за кланице може контролисати криве мере или не може. То је право признато општини и оно се практикује од толико година. То општинско право не може се оспоравати нашим кривичним законом за то, што општина не изриче казну над касапима кога ухвати у кривој мери него га осуди на накнаду, која се употребљује на издржање општинске контроле као што је предвиђено у поменутих правилима о слободном клању.

Према томе сматрам да је заступник председника г. Мијаило Кретић, односно суд, радио са свим некоретно што је то општине право и тај општински приход, који је знатан, напустио, и шта више смем тврдити да ту има велики део и несавесности самога суда са чега смем овде на овом месту изрећи, да сам мишљења да се судије узму на одговор за такав свој поступак; јер оштетити општину са 10—15,000 дин. и допустити да грађани трпе под кривом мером то би значило да општинска управа очигледно иде на штету интереса општинских и грађанских.

Тражи да се судије одмах узму на одговор за ова несавесна рад и подвргну одговорности.

Г. Мил. Марковић. Општина треба да се стара за одржање својих права које су у исто време и њени извори.

Једно због ратних прилика а друго што ово питање није још нико дефинитивно решио, и од суда не може се

ништа друго ни тражити него што је учињено и због тога сам противан потрзању суда на одговор.

Једино још имао би приметити да би требало суд упутити, да редигује своје пресуде као грађанске, уговорене, а не као као кривичне.

Г. Ст. Добривојевић. Акта сведоче о несавесности кметова, и ако нису закон добро разумели они су се требали одбору обратити и тражити протумачење. Шта више општински је одбор више пута налагао кметовима да изврше најстрожије правила но они то нису хтели да чују — и ја и сада остајем при томе да се од њих тражи да плате штету коју је општина због њихове не савесно радње претрпела.

Г. М. Клидис. Ја мислим да би најбоље било да сваки клач положи извесну кауцију у општинску касу из које би се наплаћивале казне за криву меру.

Г. В. Дучић. Ја би рад био знати које крив те правила за ову годину нису извршавана.

Г. Ст. Добривојевић предлаже да се ствар реши.

Г. М. Вељковић. Шта су општински контролори радили кад нису пазили на криво мерење?

Г. Председник. Хватали су кријумчаре.

Г. Ем. Штајлехнер, Ја мислим да је данас питање до кога је кривица те се правила не извршују а да постоји нека неправилност и да је тим општински интерес окрњен и с тога сам мњења да би требало изабрати комисију која ће целу свар иследити.

Г. М. Вељковић. И ја сам мњења да се избере комисија и испита ко је крив?

Г. К. Петровић, Није нужно никакву комисију бирати већ треба извршење правила продужити и објаснити их да су све пресуде општ. суда према §. 15 грађ. судског поступка одма извршене.

По што је дебата исцрљена то је г. председник ставио на гласање коге за комисију а које да се комисија не бира и општински је одбор са 14 против 5 гласова

решило:

да се изабере комисија која ће целу ствар иследити и реферисати општинском одбору.

У комисију да уђу г.г. Ст. Добривојевић, Манојло Клидис, Ем. Штајлехнер, Васа Дучић и Никола Боди. Међу тим да се правила о слободном клању строге врше и иста објасне да су према §. 15 грађ. суд. поступка пресуде општинског суда одмах извршене. Против гласали т. ј. да се комисија не бира г.г. М. Марковић, М. Клидис, К. Петровић, Ј. Милановић и Јов. Дилбер.

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

Руска снага у инглеском огледалу.

(извод из једног компетентног пера у лондонском часопису „Fortnightly Review.“)

„При свом огромном јој дугу, при свом горостасном годишњем терету, Русија расте, а њена и онако исполинска сила само добија страхом који неповната количина улива. Она, доиста, има највећу

војску на свету, а, кад све своје снаге у покрет стави, она располаже масом од четири и по, па и шест милијуна људи. Има их који мисле да овај број постоји само на хартији, и да се неће јавити кад затреба, али се не сме заборављати, да је Русија учинила велики напредак од 1878 године на овамо. Њена артилерија равна је данас артилерији Немачке ил Француске, а кавалерија бројно претежнија и од немачке и француске заједно, а свакако од немачке и аустријске укупно узете. При том, та је кавалерија призната као најбоља, какве има за ону нарочиту улогу која кавалерији у модерном рату припада. Са мало памети, и изворне снаге Русије могу само расти, и опет расти јер је Русија у многим погледу млада земља, а Сиберија, територијално узета, колико и друга Америка. Наслоњена на величанствени јој положај природни, као и на онај ненадмашни ланац од градова уз границе Немачке, она увек може ову да умори. Не ведим да је немогуће и оно што је гроф Молтке казао а наиме: да 200.000 немачке војске на Висли, подупрте својим градовима, могу осујетити руски упад у Немачку; али, у том случају било би 200.000 мање на граници Француске, чија је војска бројно јача од немачке. Русија би у таквом случају могла (и на очима оних 200.000 Немаца) сломити Аустрију, или, у најмању руку, не дати јој ни на коју страву..... Од ово неколико година ми једнако слушамо о изјавама љубави између царева, руског и немачког, али као чудноват коментар свему томе ваља забележити ово: да је Кенисберг (на руској граници) претворен у један огроман утврђени став; да су куле око града Торна гвозденим оклопима опасане и штитовима покривене да су и Давид и Познањ одавна и увелико утврђени, и да се сад тако исто утврђују Кострин и Глогова. С друге стране, снага Русије из дана у дан бива све већа, и то тако, да је Аустрија немоћна да поврати равнотежу. Управо, може се са поузданошћу тврдити, да је прошло време кад је Немачка могла ударати на само једног по једног од својих непријатеља. За Немачку била би лудост, ако не и самоубиство на било пасти Русију било Француску; и за то ће она и даље обасипати Русију пријатељским уверавањима — жудно ишчекујући дан, када ће се противу ове „Северне силе“ склопити каква јевропска коалиција.....

Прелазећи на источно, нарочито балканско питање исти писац вели:

Ту имамо Бугаре који су својим мудрим радом умели с једне стране и да се одбране, а с друге терајући политику уздржљивости да јако отежају страву окупацију. Ми смо знали да они желе да буду независни, али су нас изненадили свагом коју су показали у рату (са Србима) и способношћу у руковању својих финансија. Русија је мислила да њих чека растројство, кад она тргне своје официре, али они одмах за тим издржаше успешно једну озбиљну борбу. При

свим изазивањима једног Каулбарса, и, ма да су, под монархијским системом, остали без главе, они су свуда у земљи умели одржати ред и поредак.. До сада се говорило у руској војсци, да пут у Цариград води преко Беча, али сад излази: да још већа препона стоји на путу Русији у непобедном чувству независности Влаха, Бугара и у опште Јужних Словена. Сваки насилни покушај само их трајније озлојеђује противу руског самодрштва, а, кад се противна политика предузме и они сами себи оставе, не изгледа да се они за то и најмање кају. Доиста ове самосталне особине тих малих народа и нагнале су многе од нас да од неког времена износимо на практично решавање мисао или управо сан *балканске конфедерације*. Од своје стране ја још не могу да полажем много на ту конфедерацију и то прво што не видим да ће се она тако скоро и остварити, а друго, и кад се оствари, да ће за дуго моћи задржати напор Русије Цариграду. Хтели не хтели, морамо дозволити да Аустрија буде та која ће сузбијати Русе са Балкана и не дати им Македонску равницу. На жалост *сама* Аустрије није за такву улогу довољно снажна. Руси и Аустријанци још се нису огледали на бојноме пољу, али како год ствар да обрнемо — излази: да ја Русија два и по, па и три, пута јача од Аустрије.

Што се Цариграда тиче, Русија му може доћи и околним путем — преко Азије. Истина, да је тај пут дужи од оног преког, пута у Јевропи али је опет сигурнији. Нити је наша Инглеска, сама собом, кадра Турке одбранити. Она чак не може ни доћи до Русије у Јевропи. Управо, и тек у Азији ако се мегдан поделити могне. Истина да су нас и ту Руси нешто претекли, — јер су ближе Херату но ми — али са Хератом ће се коло и окренута. Кад пређе ту тачку — а прећи ће ју — и пође на Инђију, она ће се, прво, удалити од центра своје снаге за тим од покрајине где се власт њена радо признаје, а наћи ће на тесне кланце и љуте горштаке... Ја знам да су на овом питању — питању руске навале на Инђију — најбољи и најкомтетентнији војници у Инглеској подељени. Већина их је *исимиста*. Готови сви верују у могућност великог руског упада у Инђију. С друге стране готово сви руски војени људи одричу практичну могућност таквог предузећа. Природна је дабогме, и једна и друга оцена. Страни и неутрални пијци, међу тим не налазе, тако велике тегобе руском продирању Инђији. Они тврде, да би се војске које би наступале са Оксуса и Кавказа могле спојити на Сараксу, да би могле овда лако заузети Херат, и положити жељезне шине до Херата пре но би Инглези концентрисали 40.000 људи у Келату. Друга једна војска руска морала би изабрати тежи пут марширајући јужно од Сибира на Балк. Од своје стране Инглеска би, по њима, тек три месеца после огласа рата могла стићи са нових 40.000 на инђијско бојиште — ако се, то јест, донде не би извела реформа за брзу мобилизацију прва два корпуса на

Удому. Исти континентални писци мисле, да би Инглеска могла омоћу извесних трупа својих у Инђији (као што су Гурке, Сици и њима подобне) одржати на миру војске урођеничких принчева, или бар не дати им да окрену оружје противу ње; али те трупе нису довољно чврсте да би се могле и противу Руса употребити. Даље веле, да је Русима положај Инглеске у Инђији врло добро кознат док Инглези не знају како треба и руски положај у Средњој Азији — и мисле: да би Русија могла петровив нешто новца наћи у Инђији људе који би кварили инглеске жељезнице и тиме задржавали концентрацију њене војске. Саму ту концентрацију они држе да се може извршити тек на Хелмунду или око Кандахара, што значи, да би Руси без икакве озбиљне сметње могли и до те тачке допрети. Најзад пошто је број руске војске на Кавказу готово неограничен, а закаспијском жељезницом даје се брзо превести на средње-азиску јој границу, то Русија, може колико хоће војске да скупи на обалама горњег Мургаба — где би јој Инглези могли противу ставити 80.000 људи са 200 топова, ако, то јест, Инглеска може да одвоји толики број топова после оне најновије и глупе штедње у артилерији. Предпоставимо ли да смо у рату са Русијом, и само Русијом, војска наша моћи ће се онда слати путем Средиземног мора, али узмимо случај да се склопи противу нас коалиција у којој би се налазила Француска или Италија, онда можемо моћи у Инђију тек обиласком око афричког предгорја Добре Наде. Него и овај рачун пропада ако будемо покушали бранити Мисир од Француза, јер снага која би се иначе послала из Инглеске у Инђију морала би остати у Средоземном мору и Мисиру.

Као што смо већ навели, страни посматрачи узимају, да се урођеничка војска не би дала са поузданошћу противу Руса употребити, али другаче стоји са Гуркама и оном ваљаном коњицом пердабском која би се могла послати и у Кандахар — само што би се онда раван број британске војске морао оставити у Инђији да одржава саобраћај и мотри над обичним Сипојцима... Руска војска пак која би од Балка, наступала и носила собом брдске топове, могла би брзо заузети Кашмир и загрозити Пенџаб, тако, да би се и у Пенџаб и у Пешавур морала слати довољна поткрепљења. Но главни мегдан поделио би се ипак, у околини Кандахара. Страни писци мисле, да би Русија била ту у превази имајући за се симпатије дотичног становништва источњачког коме увек више импонира онај који удара но онај који се брани. И за извршену кавалерију туркоманску, кажу да би играла велику улогу у крист Русије, која их је умела за се задобити па чак и одушевити. Најзад, тврде, да би и урођенички принчеви Инђије нагињали Русији, јер имају уверења, да би она боље поштвала њихове народне усанове по ми.

У одговору на све ово имао бих да кажем: да је целокупно гледиште ових писаца странах о на-

шем (инглеском) положају у Азији претерано. Прво и прво не стоји да је Русија тамо популарнија од нас те да су и домаћи принчеви инђијски на њеној страни Друго сумњам да је Русија кадра повести више од неколико стотина коњика туркоманских на тако далеки пуг. Баш на против, мени се чини да ће Русији теже бити да нађе комору за 100.000 људи од Херата до Кандахара него ли нама за 80.000 у Кандахару. Међу тим, 80.000 Инглеза довољно би било да се брави од 100,000 Руса који би дошли са Кавказа и 20.000 који би дошли из Туркестана. Оно, може се рећи да су тегобе око набавке довољног броја камила и мазага за једну велику војску која би се кретала у пустињи, више тегобе новца; али има тегоба у Авганистану које ни новац не може да савлада — осим ако се буде годинама у напред улагао у стварање какве стромне и сталне коморе. По нашем мњењу, права опасност Инђији може загорити тек, после какве револуције у Херату, или веште употребе претендента Ејуб Хана, а када би Русија дошла „да поврати ред.“ Једном у долини Херата она би ту могла годинама чекати, све, док, тој долини не би стару јој плодност повратила, жељезницом ју са Каспијом и Туркестаном спојила и као основу даљег оперисања осигурала. Понављам, Руси могу Херат једног дана и на јуриш узети, али с тим није ништа свршено. Права борба између нас и њих око Азије тек онда почиње..... Дакле, ево до каквог сам закључка дошао после рачунања које ћу и у даљим чланцима развити. Ја налазим, да је толики патриотизам у рускога народа, толики извесност да ће у случају рата и вихилизма нестати, а сваки Рус помагати свога цара и његову политику — најзад — да је толика одбрана снага Русије у Јевропи а освајачка моћ њена у Азији, да на оружану војну ш њоме морамо гледати као на једну страховиту напаст, која би до темеља потресла британску нам царевину. Па опет — баш и сами самцити с Русијом у коштац да се ухватимо — ја имам уверења: да би ју на крају крајева победили. Не кажем да би у Јевропи могли Турску од њих одбранити, а још мање да би могли спасти Мисир или Средиземно море ако би још ко уз њу пристао; али смо кадри — разумем по цену свјих напора — одржати се у Авганистану и одбити навалу њену од Инђије. Не, ја идем и даље и мислим да смо, наслоњени на своју флоту кадри уништити руску силу у Тихом Океану, пренети рат на Амурску јој земљиште и отети јој Владивосток са целом покрајином“...

ПИСМА ИЗ РУСИЈЕ

(париском „Солеј“-у)

Петроград 18 феб. (п. н.) 1887.

Од ово тек лико недеља у руском јавном мњењу овлађује нека чудна струја. Бугарска је заборањена; за Авганистан нико не пита; а слабо се

обзире ко и на Инглеску. Једном речју, за овај пар, народ не упира више очи ни на Цариград ни на Иџију; али се у толико више занима са могућношћу рата између Француске и Немачке. У свима политичким и војничким круговима, у салонима и фамилијама, претреса се и разлаже предстојећи сукоб, тако, као да је то већ и свршена чин. Опште је уверење, да ће сама борба бити кратка, те да ће један од два народа бити за неколико недеља прегажен. И ту се сад истиче оно озбиљно питање: *шта ће радити Русија?* Једни препоручују неутралност, а други хоће интервенцију цареву. Прва (неутрална) странка влада у министарству, заступљена у г. Гирсу и Тлстоју; а друга узима маха у јавном мњењу, у штампи, али нарочито, у војсци. Једно изгледа свакоме као очевидно, а на име: да би нова пораза Француске значила колико и уништење те нац је. Међу тим, може ли Русија гледати мирно како јој гаве једни могући савезник? Може ли она дозволити Немачкој да надгори и Холандију и Белгију, и Швајцарску и Аустрију? Горчаков то за цело не би никада дао; а, при свом оклевању г. Гирса, ни Александар III неће то допустити.

Ну, било с тим како му драго, гласови о рату беху се тако озбиљно пронели прошле недеље да је много Француза који живе у Петрограду сматрало за дужност да иде у свој консулат и пита: када ће резервисте и домобранци бити позвани под заставу? Уверавају ме да је иста навала била и у овд. консулату Немачке. Покренут овакв гласовима, француски консул дао је званичну обзаву новинама престонице, у којој стишава узбуђеност или нестрпљење својих земљака. Многи су се, међутим, већ бли спремили за плазак, док, готово сви мисле да им је, пак, и то само кратак, рок остављен.

Од своје стране, Русија ево први пут у четрнајест година, спрема се да позове под заставу један део својих резервиста — како ми кажу — неких сто и педесет хиљада људи. Сума од 825.000 рубаља (или од прилике 2.100.000 дина.) дата је на ту цел министру војном. Да би се, пак, избегла паника коју овако озбиљна мера мора произвести, званичне новине труде се да докажу, како је позивање резервиста један са свим обичан корак, и како су, управо, све друге велике државе претекле Русију у томе систему; јер Немачка сазива годишње на вежбање неких 200.000 старих војника, Аустрија 306.000 а Француска 425.000 — До душе, да онај велики војни закон руски од 1874 год. предвиђа не само обавезну и личну службу, већ и факултативно позивање старих контингента. По њему, резервисте могу бити позиване највише два пута на годину, на неодређено време, али опет не на дуже од 45 дана. Али ево та прва није до сада још никада позивана под заставу. У редовно време, сама та иновација — ма да је савршено на закону основана — не би, зар, никакву пажњу на се обра-

тила; али у овако озбиљним околностима такав чин добија и узнемирујући облик.

Нека нам је овом приликом слободно напоменути: да су по истом закону од 1874 год. сви Руси војници од 20 до 35 им године. Првих шест година дужни су проведети под заставом, а остали девет у резерви. У другом реду долази „ополченије“ али ово је још врло слабо организовано. Сама цифра годишњих контингента толика је, да се једва једна трећина узима у војску. Да би се пак, по могућству изравнала ова неједнакост, пок. Александар II свео је фактичку службу на три године, и на тај начин увукао скоро две трећине годишњег броја у касарну. Но, са доласком садашњег цара на владу, (1881) Русија се опет врати старом систему дуге службе. Тада би речево, да пешаци и тобције остану пет година у касарни, а за све остале родове оружја д. важи шест година. Годишњи контингент према томе, опет спаде на 190.000 рекрута. У исто време садашњи министар војни генерал Вановски уведе и једну нову врсту обавезника, који имају служити само годину дана и чији годишњи број износи од 1881 г. на овамо; 22.000 људи. А кад тај број додамо г. рњем овда целокупни годишњи контингент износи од 1881 год. на овамо, 212.000 људи. Пешалија и артилерија, фактички уталовљена, броји пет оваких класа а кавалерија, брдска артилерија и нарочити родови оружја састављају шесту. Ту сад долази огромна јердупла цифра *ополченија*, па резервисте, којих има у најмању руку толико исто, и, најзад, козачка коњица која се рачуна на више стотина хиљада. Као што видите, Русију никакав случај неће затећи неспремну.

Јелан кијевски лист („Кијевљанин“) ту скоро говорио је о предстојећој кризи, и том приликом штампао један значајан рад из војне статистике из пера, као што ме уверевају, једног од наших најбољих тактичара. По рачуну тога стручњака, целокупна ефективна снага убојна Јевропе (обухватајући ту и Русију и азијску Турску) достиже цифру од двадесет и пет милијуна људи — од којих шест долази на Русију, четири на Француску, три на Немачку, три на Аустро-Угарску и два и по милијуна на Италију. Број коња који се тражи за ове војничке миријаде износи најмање *милијон и триста двадесет хиљада*. Да, збиља, ви сте морали чути да је Русија забранила извоз својих коња и на јевропској и на азијској јој граници. Ова, можда, и претерана мера наперена је искључиво противу Аустрије и Немачке, јер Француска није никада чинила озбиљне куповине у Русији за опрему своје коњице. Петроградске новине већ су приметиле том приликом, да је, међу силама војничким Француска најсиромашнија, као што је Русија најбогатија, у коњима. „Новости“, оцењују на три милијуна број француских коња, на три и по немачких, и три и осам стотина хиљада аустријских. Међу тим, за мобилизацију своје војске, Француској треба 430.000

коња, Немачкој 397.000, а Аустрији 175.000 коња. Русија, и то она сама, има три пута више коња но три друге силе заједно. По попису од године 1882 у 58 централни губернијах било је (још онда) *деветнајест милијуна и седам стотина хиљада коња*. Али овоме броју ваља додати цифре које даје Пољска, Финска, огромна губернија Архангелска, Астрахан, Оренбург, и, више свега, *домовина Козака* — што све укупно даје страховити збир од неких тридесет и два милијуна коња! Међу тим, годишњи извоз коња из Русије једва је достигао цифру од 27.000. Ми имамо, дакле, овде у заштити извоза једну предупредну меру, која ипак не штети поседницима ергела у Украјини, али која је извршена по формалном захтеву министра војног генерала Вановског.

У осталом, жестина војничке кризе, кроз коју данас Јевропа пролази, не треба да нас натера да заборавимо све јаче вреће које се јавља у унутрашњости царевине. Ове недеље десила су се два веома озбиљна случаја из којих провирује она двојака опасност (за Русију) о којој сам вам већ толико пута говорио — а на име: завере нихилизма и аграрне револуције. У Новочеркаском на Дону, убијен је један генерал по имену Додотин. Нађен је удављен у својој соби и постели, а глас се проноси да су му убице — од којих још ни трага нема — дигле још и суму новаца од 60.000 рубаља. Званични листови труде се да докажу, како су ово грозно дело извршили неки мусломани са Кавказа; али цео свет има уверења, да ту стоји једно политичко убиство, налик на оно пре три недеље у Гомелу са оним пуковником артилерије. Свакако, јасно је да нихилизам опет диже главу, као и да се данас нарочито противу војске околио. Има знакова који сведоче, да је и изван број офицера из поморске дивизије у Кронштату задобивен за заверу. Ви сте, без сумње, чули шта се збило пре неколико дана у минарској школи петроградској. — Свакако, и ту се крије неко убиство. Сад је реч о затварању школе, и о њеном радикалном преустројству. По себи, симтом је врло озбиљан јер се особље дотичне флоте обично рекрутује из средње Физаца и Естонаца, који су до сада са непоколебљивом веровашћу стајали уз царску владу.

Други један догађај, можда има још и крупнијег значаја. То је: разорење великих фабрика Демидова, у околини Вязинка, од стране једне побуњене гомиле сељака и радника. При свим противним тврдњама званичних новина, изгледа јасно, да су фабрике тотално опустошене, а управно особље јако злостављено. Гувернер владимирске губерније морао је услед тога олјурити на лице места са 2 батаљона пешака и једним одредом жандарске коњице. На месту се знало да је ново уређење фабрике било узрок побуни, и губернатор, по што докучио истину, наредио је, да се врати старо стање а радници пуну слободу. Дакле, и овога пута власт у Русији узима у заштиту радника и пресу-

ђује противу газде. Даљих последица од овог случаја није било али се људи овде питају: шта би било да је губернатор Владимирски како покушао да помогне газдама противу радника?

ПОДЛИСТАК

СРБИЈА

У

ДЕВЕТНАЈЕСТОМ ВЕКУ

НАПИСАО

Сен-Рене Таландије

ПЕТИ ДЕО

Пад кнеза Милоша.

I.

Дипломатија Обреновића оснива се у пачоу Русији и постаје поддршка у Петрограду. — Руске интриге у Србији. — Спор око београдских утврђења. — Позван да пресуди, цар Никола осуђује Милоша и одржава турске ермије у српској престоници. — Улога Милошева у бошњачкој буни. — Срби потурченици и Срби Хришћани. — Политика кнеза српског између руског цара и турског султана.

(Наставак.)

У осталом, и једна друга епизода могла је уверити Милоша о злом расположењу Русије према српској кнежевини. Читалац ће се опоменути, да је хатишерв од 1830 оставио Турцима пограничне градове; отоманска застава имала се од сада бити једино над њиховим бедемима, који се сада сматрају као царска својина и штит земље противу туђина. Даље је условљено, да се утврђења која нису постојала пре рата за независност, поруше. Но сад, да ли је Београд — град? Ако се одговори да јесте, онда Турци имају права да у њему остану; ако није, онда ваља да иду. Дакле колико сутра дан по призору који смо у последњој глави имали прилике да опишемо — призору онако славном за Србе а онако срамном за Турке — побеђена (турска) страна покушавала је да се на овој (градској) тачци освети служећи се ту и шиканеријом и пркосним полагањем права. „Београд је утврђено место“ — говорили су турски комесари — „Београд је нуждан и за одбрану Дунава, погледајте само на његове шанчеве и палисаде.“ Међу тим, извесно је било да су „утврђења“ Београда била погрожена још 1739 год. после рата између Турске и Аустрије. Београдски уговор мира који је учињено крај тој војни, садржавао је то (рушење) и као формални услов. Управо, тек доцније, и за време првог српског устанка, варош је снабдевена са околним утврђењима. Та утврђења требало је сад поравнати, а Београд онда није „град“ већ варош која је Србима досуђена, изузев, наравно, онај *прави град* или цитаделу која по хатишерву отоманским гарнизонима припада. Доиста ништа јасније није могло бити; па опет она двозначност „утврђења“ („палисада“ и „шанчева“) послужи Турцима за повод да узимају данас оно што су јуче дали. Они

су једнако тврдили, да су та „утврђења“ постојала пре српског устанка и показивали су претом на трагове њихове — као да су та утврђења, — баш и да их је било пре 1804 — могла учинити да се не зна, шта је *варош* а шта *град* — Београд.

Преговори су трајали доста дуго. Кад год се тицало избегавања сопствених обавеза, турска дипломатија умела је увек да нађе по нешто с чим ће ствар да одлаже, а уз то предлаже великоленне формуле. На посетку, цариградски Диван предложи Милошу, да њихов спор пресуди руски цар Никола. Милош није могао не пристати на таквог судију. Што се, пак, турске владе тиче, она је ту водила парницу за коју је напред звала да ће добити; јер је у то време баш петроградски кабинет, — и овако незадовољан што види да Срби сувише сретно и брзо успевају, — обасипао Диван својим љубазностима, да би га склонио на закључак *балта-мижанског* уговора. Цар, доиста, пресуди противу Милоша. Би, дакле, решено, да цела *варош* Београд, под именом „града,“ остане Турцима. Милош је на ову пресуду дошао у такву љутину да је хтео прибегнути оружју. За тренут и суксб изгледаше неотклонив. Турци се већ беху повукли у град, топови градски наперени на хришћанске делове *вароши*, и саме тобџије турске стајаху већ на свом месту са запаљеним фитиљима. Још само један знак кнеза српског, и сва би Србија била на ногама, а Београд узет на јуриш пре него би Махмуд имао времена да пошаље војску противу бунтовника. Истина, да би то изашло на један страшан рат — и Милош имаде снаге да се уздржи одложив победу до дана када ће она бити и сигурнија и јевтинија. Он остави Београд, и врати се у свој Крагујевац.

Ево, дакле, под каквим је знамењима отпочела друга периода Милошине владавине. Признат као кнез Срба и проглашен за главу династије хатишерифом Махмудовим, он ипак мора да оставља престоницу у којој тек што се крунисао, а Русија је баш та, која му, пружив руку Турцима, задаје овај удар.

Некако у исто време букнуше и два устанка да му створе нове и озбиљне тегобе. Две области турског царства, *Арбанија* и *Босна*, дигоше се противу Махмуда. Наследник Селимових реформа, пријатељ јевропских идеја и целат јаничара, био је у очима старих Турака душман Мухамеда; и они су и њега, као год Селима, звали „султан-џаур.“ Тога дакле „султан-џаур“ хтели су оборити Арбанаси и Бошњаци. Али било је, опет, велике разлике између ова два устанка. Глава Арбанаса Мустафа паша од Скадра био је, пре свега, властољубац који се хтео користити заљубљеним положајем царевине да се сам осиди; вера је ту њему служила као изговор. На против глава Бошњака, Хусејин Капетан, јесте убеђени бранилац старих закона, јунак и светац. И ту противног налазимо у спољним околностима. Мустафа се јавља као непријатељ Махмудов још у години 1829, и у часу кад Руси марширају на престоницу царевине. Хусејин-Капетан, опет диже Босву тек после једренског мира. Отуда и разлика у одлукама Милошевим. Да је Мустафа паша у год. 1829 енергије показао, турско царство било би јако угрожено. Од своје стране, кнез Срба, имајући пред очима интересе Србије, морао се питати, шта ће бити од његове ствари ако

арбански паша, успев да обори Махмуда помоћу Руса, добије и главну улогу у преображају царства. Мустафа је живо наваљивао на Милоша да му се придружи и да му помогне бар у новцу — чему се Милош и одазове, обећава 200.000 гроша. Али то је била проста тактика с Милошеве стране — као нешто „злу не требало“ — јер у својој души Милош није желио пропаст Махмудову; а већ смо видели колико су Срба ценили онај једренски мир који учини краја рату 1829 год, ослабив, али не и срушив, турску царевину. Према томе, кад је Хусејин-Капетан на челу Бошњака му, устао противу „султан-џаур“ Милош се није ни мало колебао. Тај „султан-џаур,“ кога Турци босански нападају, то је полујевропски владар, цар који пристаје на реформе, и који је повратио Србима велики део њихове независности. Ствар Махмудова је (са те тачке) и ствар Србије.

Наравно, није нашеводе да причамо историју ове бошњачке буне; нама је само стало било да кажемо да је овако држање Милошево јако допринело победи Махмудовој као и да је та победа доцније приписивана Милошу у тешки грех. По нашем мњењу, ништа не може бити неправичније од такве оптужбе. Ако кога ту треба тужити, онда треба оптужити српску историју, и ову вековну поцепаност племена српског; јер, може ли се рећи да је Милош крив што су фанатички борци Хусејинови, што су упорни браниоци Ислама потомци српског Душана и Лазара? Страним критичарима лако је, дабогме, декламовати на овај начин: „Истурчени Срби устали противу Махмуда и траже склоништа у Срба Хришћана, а ови (Срби Хришћани) издају их Турцима! Истурчени Срби кође да сиђу у поље Косово, да освете своје старе, и оборе наследнике Муратове, а Срби Хришћани дају наслова потомцима оних који су уништили војску Лазареву.“ Пема спора, да је таква једна цојава, таква збрка интереса, у недрма једног и истог народа, сам љути јад и жалост; али на кога за то пада одговорност ако не на људе који, да би спасли себе и своја добра, преврнуше вером прадедовском? Нама хвале и побожност, и поштење, и сјајне племићке особине Хусејин Капетана; али шта то помаже? Ма коликог поштовања да је достојна приврженост њихова вери Мухамедовој, Срби потурчењаци у деветнајестом веку морали су испаштати за издајнике у четрнајестом Будимо једном за свагда на чисто с тим: да су у источној Јевропи вероисповедна питања неразлучно везана са националним интересима. Не може се ту рећи; „и Турчин сам и Србин сам“ и ходите за то ви, браћо српска у помоћ. Нарочито је бесмислен и одрзатан овакав говор кад се буна диже да се поврати сила староме *исламу* оном *исламу* који хришћане дави, и од кога су Срби отчупали своју независност тек по цену потожа своје крви. Понављам, не беше ли главом Хусејин-Капетан и његова браћа, који овакав позив на Србе управљаше — као што ће после бити непријатељи Милошеви који ће све ове контрасте за своје цели употребити. Међу тим, ако је Хусејин доиста ишао да освети своје старе, што пре четири века падоше на пољу Косову, онда шта му је сметала да дигне и њихову стару заставу хришћанске цивилизације, и да се придружи јуначкој Србији Карађорђа и Милоша? — Очеvidно, не може се Милошу замерити

што је нашао да му онаку улогу ваља играти у кризама које се десиле одма у почетку ове нове перијоде. И у једној и у другој кризи он је поступио као паметан човек, као човек, коме је једна велика ствар поверена, и који не само да не сме циља из вида губити већ му мора и одлучно јездити. Дао би Бог доиста, да се међу љутим прекорима, којима се кнез Срба изложио, не нађу други, од ових праведнији. (Наставиће се).

ИСПРАВКА

Г. Јован Дилбер одборника послао нам је следећу исправку свога говора у седници одборској од 8 јануара ове године. (Види протокол саставка у 3 броју „Ошт. Нов“) где је казао: „већину је руководило на овако решење само рђаво зидање кућа у Енглезовцу — сокаци им нису ни 3 хвата широки“. итд. Г. Дилбер жели да објасни, да је он имао на уму дотичну засебну, сву, која се ван Београда налази. Он је сматрао да је под именом „Енглезовац“ сва она засебина, а сад зна да се она даље, више Енглеза Г. Макензија назива „Селиште“ које пређе није знао. Дакле онај његов говор о чатрљама, и уским сокацима, односно се на Селиште, не на Енглезовац.

СТЕЧАЈ

Пуи општини вароши Београда упражњено је место првог инжењера, коме је буџетом регулисана плата на 5.004 дин. год.

Ко је вољан да се ове службе прими, треба да се са документима о спреми својој обрати Суду општинском до конца Фебруара т. год.

Изабрани биће одмах извештен а осталима ће се вратити документа.

Од стране Суда општине вар. Београда 28 јануара 1887 год. АБр. 75.

Општини вар. Београда потребан је још један стални инжењер, коме је општински одбор буџетом утврдио плату од 3000 дин. годишње.

Према томе позивају се сви они инжењери који би се хтели општинске службе примити да се са документима о спреми својој обрате општинском суду до 1-г а избор извршиће се најдаље до 25-г фебруара тск. године.

Изабрани ће се одмах извести, а осталима документима вратити.

Од стране Суда општине вар. Београда АБр. 1992 — 31 Децембра 1886 год.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ

Изишла је из штампе

„ОТАЏБИНА“

СВЕСКА ЗА ФЕБРУАР 1887

с оваком садржином :

1. Прибислав и Божана, историјска драма с пегањем у 5 чанова, од Драгутина Ј. Илића.

2. Мобилизација српске активне војске 1885, из дневника једног резервног официра, од Влад. Борђевића.

3. Путовање по Србији I. Усамљени гробови, од Војислава.

4. На престолу роман Бертолда Ауербаха (наставак)

5. Карађорђе и Русија, један прилог за историју спољне политике нове српске државе.

Какав устав треба краљевини Србији? (наставак)

7. Народ и напредњаци, политичка студија професора М. Миловановића.

8 Просветни преглед. Класицизам и реализам, и наше средње школе, од професора Ј. Миодраговића.

9 Књижевни преглед. М. Ђ. Малићевића „Омер Челетија, реферат К. Араницског.

10 Позоришни преглед. Доња Дијана, реферат Богдана Поповића.

Изашта из штампе књига

Г. Јована Бошковића

проф

СКУПЉЕНИ СПИСИ

У ОСАМ СВЕЗАКА

СВЕСКА I,

О СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Садржине: Треба ли књижевници да уче свој језик? 2. О непотребним туђим речима у српском говору. 3. Књаз или кнез? 4. Из науке о језику.

У исто време г. Бошковић отвара претплату (од 1½ дин.) на П. свеску своје књиге са прегледом: 1. О старом словенском језику — 2. Омање расправе: о речи тачке, о другом падежу множине, о речци не за порицање итд. 3. Критике. 4. О садашњем стању српске граматике — 5. Наука о језику и њезин задатак. — 6. О народности и о неговању српске народности наставом и васпитањем.

Изашао је из штампе:

БРАНИЧ

ЛИСТ ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

број 4

са садржајем:

1. Критичке напомене уз опредељаје нашег грађ. законика „о стварима“ I. Збирне ствари (наставак) од г. Гершића.

2. Крађа, уломак из енглеског казненог права (наставак од Ј. Ђ. Авакумовића.

3. О објављивању уговора трговачких друштава и о последицама неиспуњена прописа о обзнани (свршетак) §§. 43—45 трг. зак. од Ђорђа Ж. Ђорђевића.

4. Поглед на стање наших казненних завода за 1883 — 1884—1885 (свршетак) од Мил. М. Жујовића.

5. Из суднице: Заштитник, који се примио заштите (туженога) одговара тужиоцу.

6. Листак: Злочин или суманутост?

7. Читуља: Франсоа Лоран.

8. Статистичка белешка. Однос између злочинаца мушких и женских и женских у разним државама.